

Vrouwen van de wereld

TOMMY WIERINGA BIJ DE BEZIGE BIJ

Alles over Tristan (roman, 2002)

Joe Speedboot (roman, 2005)

Ik was nooit in Isfabaan (reisverhalen, 2006)

De dynamica van begeerte (essays, 2007)

Caesarion (roman, 2009)

Ga niet naar zee (verhalen, 2010)

Dit zijn de namen (roman, 2012)

Een mooie jonge vrouw (Boekenweekgeschenk 2014)

Honorair kozak (reisverhalen, 2015)

The Fish Pond Song (met Jeroen Kooijmans,
gedichten, 2016)

Tommy Wieringa

Vrouwen
van de wereld

2016

DE BEZIGE BIJ

AMSTERDAM | ANTWERPEN

Copyright © 2016 Tommy Wieringa
Omslagontwerp Moker Ontwerp
Omslagbeeld getekend naar een ontwerp van Max Ponty (1947)
Foto auteur © Isolde Ohlbaum
Vormgeving binnenwerk Aard Bakker, Amsterdam
Druk Bariet, Steenwijk
ISBN 978 90 234 4836 5
NUR 301

debezigebij.nl

Yvonne, Berlijn

Er is niet veel voor nodig om de studente Yvonne tot ontboezemingen te verleiden. Eén maaltijd is genoeg. Nog voor de cognac weet ik dat ze een paar weken het liefje is geweest van de acteur B. Hij is beroemd, ik heb films gezien waarin hij schitterde als schurk. Yvonne werkte in een artiestencafé waar hij geregeld kwam toen hij in een stuk van Schiller speelde met het Berliner Ensemble. Eerst vond ze hem een onuitstaanbare klootzak, maar later begreep ze dat dat het begin van de aantrekkingskracht was geweest. Op een avond, de lichten waren al aan, had hij gezegd dat ze een geweldige kont had. Buiten hadden ze gekust, ze was meegegaan naar zijn hotelkamer. Dit was ze blijven doen gedurende de looptijd van het stuk.

Ik ben zeer geïnteresseerd in de erotische omgang van jonge vrouwen en oudere, vaak succesvolle mannen. Ik wil weten hoe het zit, waar op de loopplank ze elkaar ontmoeten. Yvonne is een buitengewone bron. Het eerste wat de acteur deed als ze samen waren op zijn kamer, was zich ontkleden en een douche nemen. Elke avond opnieuw. Ze spreekt met vertedering over zijn buikje. ‘Het paste bij hem,’ zegt ze. Zijn geslacht noemt ze ‘hardachtig’. Ook al sliepen ze naakt, ze waren niet met elkaar naar bed geweest. In de roddelbladen heeft Yvonne foto’s gezien van hem en zijn tweede vrouw. ‘Ze is maar iets ouder dan ik,’ zegt ze. ‘Ze lijkt op mij.’

Later die avond, in café Le Bateau Ivre, gaat het gesprek over op de achttienjarige jongen op wie Yvonne nu haar oog heeft laten vallen. ‘Zo’n mooi lichaam,’ zegt ze. ‘Een rugbyer.’

Een steek van jaloezie, die me verbaast. Pas later begrijp ik het. Het was niet dat ik Yvonne bijzonder begeerde, al had de acteur gelijk over haar kont. Niet naar haar ging mijn verlangen uit, maar naar iets anders. Ik had zonder jaloezie geluisterd naar de geschiedenis met de beroemde acteur, de wringing volgde pas op haar verzuchting over de schoonheid van de jongeman. Ik was overvallen door de begeerte *een achttienjarig lichaam te zijn*. Ik bevind me ergens tussen de jonge rugbyer en de

oude acteur in. Het ene lichaam ben ik geweest, het andere zal ik worden. Het is nauwelijks een geruststelling dat er jonge vrouwen zullen zijn om het oude lichaam te troosten.

Francesca

In restaurant Maluentu in Cabras, Sardinië, vroeg Francesca me om mijn vertaalde romans te signeren. In het ene boek schreef ik: ‘per Francesca, la musa di qualcuno’, en in het andere hetzelfde in het Nederlands: ‘Voor Francesca, iemands muze’, een opdracht die ik reserveer voor buitengewone vrouwen. Ik was trots op mijn taal, die in twee woorden zei waar de hare vier voor nodig had.

‘Ja, maar wat klinkt het mooi in het Italiaans,’ zei ze. ‘Zo muzikaal. Zo... romantisch.’

‘Verspilling van woorden,’ zei ik. Tussen haar hagelwitte tanden kwam een scherp geluidje vandaan. Alles wat kleur had aan haar, was diep – het zwart van haar ha-

ren, het bruin van haar ogen en haar smetteloze huid. Ze was werkelijk een uitzonderlijke schoonheid. Ze had een streng, aangrijpend gezicht, het portret van een Castiliaanse vorstin, het gezicht hoog en edel boven de witte kraag. ‘Muzikaliteit en schoonheid zijn eeuwig,’ zei ze.

Ik antwoordde dat ik het juist een beetje laconiek wilde, een beetje kortaf liefst.

‘Hoe kun jij dat zeggen,’ zei ze, ‘jij die zulke boeken schrijft...’

‘Ik ben niet ongevoelig voor het romantische,’ zei ik, ‘maar in de literatuur is het vaak een zwakte, valsheid in geschrifte, een karikatuur van de verhoudingen die je probeert te onderzoeken. Het is, met andere woorden, een onaanvaardbaar gebrek aan precisie. Dus als het gaat om de keus tussen romantiek en zakelijkheid...’

Even daarvoor was ze nog vol bewondering geweest, maar nu zag ik het onbegrip bezit van haar nemen, de mogelijkheid dat ze zich had vergist. Haar gezicht bevatte nauwelijks nog uitdrukking. Ik was vastbesloten die erop terug te brengen. ‘Als je wilt schrijven met de beknopte precisie van een bankcheque,’ parafraseerde ik Isaak Babel, ‘dan gaat de transactie boven de romantiek. Francesca, het spijt me het te zeggen, maar als het op schrijven aankomt moet ik de prostitutie verkiezen boven de liefde.’

Goed, ik had een paar glazen dieppaarse Sardijnse

Cannonau-wijn gedronken, maar dat verklaarde nog niet waarom ik zo hartstochtelijk mijn eigen glazen aan het ingooien was met ontsprekende metaforen. Francesca was ik kwijt, dat zag ik zo wel. Ze trok het lijfje van haar jurk recht, haar hele wezen eigenlijk, en zei dat het haar speet dat ik er zo over dacht. Niet alleen had ik haar romantische ziel in diskrediet gebracht, ik had haar zelfs bevuild door prostitutie in de vergelijking toe te laten. Dat druiste in tegen alles wat Latijns en katholiek aan haar was, en met de smalle, bloedarme lippen van een weduwe in het zwart trok ze zich uit het gesprek, uit de ontmoeting terug. Ik keek haar na, haar ondubbeldzinnige smalle schouders en zwarte haren, haar sterke benen en hoge billen waar niets ironisch aan was.

Personage

Ik lees over Emily Grimes in het vliegtuig naar Madrid. Ze is het hoofdpersonage in *Paasparade* van Richard Yates. Eerst is ze trots en ongelukkig, later alleen nog maar ongelukkig. Tijd en omstandigheden hebben de rest uitgewist. En de rest, daar ging het om, dat waren de redenen om het leven te aanvaarden en er het beste van te maken. Een lichaam voor het genot, een scherpe, lenige geest om het belachelijke van het meeste in te zien en een alcoholbehoefte die op jonge leeftijd met levenslust en emancipatie wordt geassocieerd, maar later in het leven met mislukking en een drankprobleem.

Telkens als ik uit het boek opkijk, zie ik haar naast me zitten, Emily Grimes, met het gangpad tussen ons in. Ze

heeft sluijk donker haar, kleine borsten en een figuur dat in het Frans ‘petite’ wordt genoemd. Ik kan haar rustig bekijken, ze draagt een maskertje dat haar ogen bedekt. In haar oren de dopjes van een iPod, ze is afgesloten van de wereld. Ze slaapt niet, haar voeten wiebelen. Ze kleedt zich als een meisje maar heeft scherpe lijnen rond haar mond. Later vouwt ze haar benen onder zich, het is tamelijk bijzonder hoe ze een vliegtuigstoel weet te benutten. Ze is de Emily van halverwege de roman, ze heeft een relatie met een dichter die tegen haar zegt:

‘Ik wou bij God dat je me gekend had toen ik aan mijn eerste boek werkte, of zelfs mijn tweede. Dát was ik. Ik was toen sterker. Ik wist wat ik verdomme deed en ik deed het, en daaromheen viel alles op z’n plek. Ik snotterde en snauwde en schreeuwde en kokhalsde en kotste niet de hele tijd. Ik liep me niet als een man zonder huid, zonder vlees, zorgen te maken wat de mensen van me dachten. Ik was...’ Hij ging zachter praten om aan te geven dat het volgende punt het meest veelzeggend en bezwarend zou zijn van allemaal: – ‘ik was geen drieënveertig.’

Emily zal hem verlaten om weer vrij en promiscue te kunnen zijn, en verspeelt daarmee haar kans op nageslacht. Op een dag ziet ze in een etalageruit ‘een

hologig, humeurig vrouwengezicht – een gezicht waarvan iedereen gezegd zou hebben dat het op een lelijke manier verouderde...’ De schok, ze is het zelf.

Langzaam, een voor een, duwt Yates de doornen in de huid van Emily Grimes. Zij verliest haar schoonheid, haar minnaars, haar familieleden en ten slotte haar werk. Er is geen heroïek in het lijden, het is allemaal niks bijzonders, het is allemaal even stomp en vormeloos. Uit het verlies van de jeugd komt al het andere ongeluk voort, met schoonheid en kracht vloeien onze kansen weg. Iemand moet het de vrouw naast me vertellen, het maskertje afrukken en de oordopjes uittrekken en haar waarschuwen voor de rest – het naspel van langgerekte, geluidloze wanhoop.

Kamer 18

Kopenhagen is licht en koud als een operatiekamer. Pas na vierentwintig uur in deze stad waar de mensen mooi en onbeschadigd zijn, wandelt Susanna mijn herinnering binnen. Ik ontmoette haar duizelingwekkend lang geleden in Cartagena, Colombia, waar ze op een oude grijze vestingmuur uitkeek over zee. Ze kwam uit Kopenhagen. Het was de derde keer dat ik haar zag in twee dagen, het was tijd om haar aan te spreken. Maar voordat ik de kans kreeg, zei ze: 'Kom vanavond om acht uur naar hotel Regina, kamer 18.'

Voor het acht uur was, waren eeuwen verstreken. Op de trap naar kamer 18 werd ik tegengehouden door een oude vrouw. 'Loop even mee,' zei de vrouw, en ging me

voor naar haar kamer. Ze wees me een kruk bij het bed en schonk twee glazen bruine rum in.

‘Salut!’

Ze heette Sonja en was lerares Engels. Haar leven was in deze kleine kamer tot stilstand gekomen, tussen schoolboeken en een kaptafel met een verweerde spiegel.

‘Je hebt een droge huid,’ zei ze, en pakte een pot aloëzalf. Ik deed haar denken aan haar zoon, zei ze terwijl ze met handen van dun papier zalf uitsmeerde op mijn voorhoofd. En: ‘Je bent een schrijver zonder verhaal. Dat is iets heel ergs. Vind een verhaal.’

Na het tweede glas, toen ze vond dat ik niet alleen op haar zoon leek maar ook steeds meer op haar overleden echtgenoot, ging ik weg. Ik was een man op wie werd gewacht.

De vloerplanken kraakten. Kamer 18 was aan het einde van de lange, donkere gang. Door een kier in de deur scheen licht, ik zakte door mijn knieën en keek in de kamer.

De matras hing door als een hangmat, aan het plafond zwiepte een ventilator. Het meisje Susanna lag naakt op de matras, in geel licht. Haar haren waren in een handdoek gewikkeld, misschien was ze na het baden in slaap gevallen. Ze had brede schouders en borsten die mijn naam riepen.

‘Ik kom eraan,’ riep ze toen ik op de deur klopte. Ze stond op van het bed en liep naar de badkamer, ik was duizelig van geluk. Ze was van dezelfde stroblonde glorie als Anita Pallenberg, die eens de muze was van Brian Jones, Keith Richards en Mick Jagger.

Toen ze uit de badkamer kwam met een sarong rond haar lichaam stond ik vlug op.

‘Ik was in slaap gevallen,’ zei ze in de deuropening. ‘Kom binnen.’

Dat was toen. Nu ben ik in Kopenhagen, waar de koude regen mijn gezichtshuid ranselt tot ik rood zie. Vind mij, zegt Susanna, die mij eerst haar lichaam heeft laten zien en toen haar ziel, transparant en turquoise als een fjord.